

Beleidsregel bibliotheekwerk

Afdeling: Team Maatschappelijke Ontwikkeling & Participatie

Versienummer: 1.0

Datum: 17 juni 2013

Corsanummer: T13.00821

Aanleiding

De bibliotheek is jarenlang een basisvoorziening geweest die alle inwoners van Lansingerland toegang biedt tot verschillende soorten informatie en daarmee bijdraagt aan hun participatie in de samenleving. Als verdere uitwerking van het subsidiebeleidskader maatschappelijke ontwikkeling heeft de gemeente ten aanzien van bibliotheekwerk deze beleidsregel opgesteld in samenspraak met een projectgroep waarin tevens de bibliotheek, basisscholen in Lansingerland en de Wmo-raad vertegenwoordigd waren. Daarbij is onder meer rekening gehouden met de belangrijkste taken en doelgroepen van de bibliotheek en de verdergaande digitalisering.

Context

De bibliotheek is van oorsprong bedoeld om alle burgers in staat te stellen kennis te nemen van informatie en zo democratisch burgerschap gestalte te geven. Bibliotheken waren leeszalen waar bezoekers boeken, kranten en naslagwerken konden inzien. In de loop van de vorige eeuw is dit verschoven naar het uitlenen van boeken en later ook muziek en film. De afgelopen decennia is landelijk een sterke terugloop zichtbaar van het aantal uitleningen bij bibliotheken. De aanschafprijs van boeken is gedaald en is er een digitale markt ontstaan voor tweedehands boeken. Intussen is de uitleenprijs van bibliotheekboeken juist gestegen en loopt het aantal volwassenen dat lid is van een bibliotheek terug. Nog belangrijker is dat er inmiddels veel andere manieren zijn om toegang te verkrijgen tot informatie. Door de opkomst van internet zijn informatie en boeken op andere manieren (zoals zoekmachines) en in andere vormen (zoals e-books) te verkrijgen. De ontwikkeling van Bibliotheek.nl wordt in dit licht vanuit het Rijk aangeduid als de belangrijkste innovatie in de bibliotheeksector. Het streven is te komen tot één digitale bibliotheek waarin op zowel landelijk als Europees niveau wordt samengewerkt.

Kernfuncties

Het Rijk¹ kent de volgende kernfuncties toe aan de bibliotheek:

- 1) Kennis en informatie
- 2) Ontwikkeling en educatie
- 3) Lezen en literatuur
- 4) Kunst en cultuur
- 5) Ontmoeting en debat

De eerste drie functies worden ook wel aangeduid als “lezen, leren en informeren” en vanuit het Rijk gezien als kern van het bibliotheekwerk. De invulling van de kernfuncties kan variëren. De overige twee functies zijn hiervan afgeleid en kunnen naar keuze worden uitgewerkt. In navolging van het Rijk hebben in Lansingerland de eerste drie kernfuncties prioriteit. De vijfde kernfunctie heeft ook prioriteit in het gemeentelijke beleid, maar deze hoeft niet noodzakelijkerwijs door de bibliotheek te worden vervuld. Er zijn in Lansingerland ook andere maatschappelijke partners actief die hierin een rol kunnen spelen.

Doelgroepen

De gemeente streeft een aantal maatschappelijke doelen na waaraan de bibliotheek een bijdrage kan leveren. Door te verwachten toename van sociale problematiek voor een aantal doelgroepen en een afname van financiële middelen, wil de gemeente Lansingerland een aantal keuzes maken in het basisvoorzieningenaanbod. Dit houdt onder meer een verschuiving in van middelen van de basisvoorzieningen naar preventie en intensieve ondersteuning van kwetsbare bewoners. Dat betekent onder andere dat het beschikbare budget voor algemeen beleid voor zelfredzame inwoners de komende jaren zal afnemen. De bibliotheek zal zich in de toekomst richten op twee aandachtsgroepen:

- Jeugd tot 18 jaar

---

¹ Zie ook: “Actualisering bibliotheekwetgever”, Brief van Habe Zijlstra, staatssecretaris van Onderwijs Cultuur en Wetenschap, d.d. 7 december 2011.

- Kwetsbare doelgroepen, waarbij gedacht kan worden aan:
  - Mensen met een taalachterstand;
  - Mensen met een minimuminkomen (tot 115% van de bijstandsnorm);
  - Mensen met een psychosociale problematiek;
  - Mensen met een psychiatrische achtergrond;
  - Mensen met een fysiek beperking, aandoening of ziekte die beperkend is voor hun zelfredzaamheid en/of mobiliteit;
  - Licht verstandelijk gehandicapten;
  - Ontregelde gezinnen.

Daarnaast is er de groep zelfredzame volwassenen. Deze is niet aangemerkt als aandachtsgroep van de bibliotheek. Wel kan deze doelgroep kostendekkend gebruik maken van het aanbod van de bibliotheek.

In het onderstaande worden de kernfuncties van de bibliotheek voor ieder van deze doelgroepen verder uitgewerkt.

Jeugd tot 18 jaar

Kennis en informatie

De bibliotheek draagt bij aan de informatieve ontwikkeling van de jeugd tot en met 18 jaar en is een belangrijke partner voor het onderwijs. De bibliotheek werkt samen met scholen om de jeugd meer bekend en zelfredzaam te maken met verschillende soorten media.

Specifiek voor 12 tot 18 jarigen richt de bibliotheek zich op vormen die aansluiten bij de doelgroep zoals het gebruik van internet, e-lezen en het verkrijgen van boeken.

De mogelijkheden van kostendekkend gezinslidmaatschap voor zelfredzame gezinnen dienen in kaart te worden gebracht.

De bibliotheek werkt samen met het Centrum voor Jeugd en Gezin waarbij zij programma's aanbiedt die de creatieve en taalkundige ontwikkeling stimuleren ten behoeve van de maatschappelijke participatie van kinderen.

Ontwikkeling en educatie

De bibliotheek draagt bij aan de educatieve ontwikkeling van de jeugd tot en met 18 jaar. De bibliotheek kan worden gezien als leercentrum en biedt in samenwerking met lokale partners educatieve programma's aan, onder meer ten behoeve van taalontwikkeling en ter bestrijding van taalachterstand. De bibliotheek stelt fysieke en digitale materialen ter beschikking ter ondersteuning van de verbetering van lees- en taalvaardigheden. Voor de ontwikkeling van een aanbod voor 0 tot 4-jarigen kan de bibliotheek samenwerking zoeken met het peuterspeelzaalwerk en kinderdagverblijven.

Lezen en literatuur

De bibliotheek draagt bij aan de literaire ontwikkeling van de jeugd tot en met 18 jaar. Dit kan door onder meer samen met het onderwijs te werken aan de individuele ontwikkeling van jeugdigen met leesbevordering en literatuur als speerpunten. Om dit te ondersteunen kan worden gewerkt met programma's als Boekstart en Boekenpret.

Specifiek voor 4-12 jarigen moet een laagdrempelig aanbod beschikbaar zijn, voor 12-18 jarigen richt de bibliotheek zich op vormen die aansluiten bij de doelgroep zoals het gebruik van internet, e-lezen en het verkrijgen van boeken. Voor de ontwikkeling van een aanbod voor 0 tot 4-jarigen kan de bibliotheek samenwerking zoeken met het peuterspeelzaalwerk en kinderdagverblijven.

Kunst en cultuur

Het aanbod van de bibliotheek kan mede gericht op het gemeentelijk beleidsdoel stimuleren van de creatieve, kunstzinnige en muzikale vorming van jeugd. Op dit terrein zijn echter meerdere aanbieders actief.

Ontmoeting en debat

De bibliotheek kan een aanbod ontwikkelen op het terrein van ontmoeting en debat en zorgen voor aansluiting met het primair en voortgezet onderwijs, onder meer door het organiseren van jongerendebatten.

Kwetsbare doelgroepen*Kennis en informatie*

De bibliotheek biedt informatie met als doel de kennis te versterken die kwetsbare doelgroepen nodig hebben om zelfstandig te functioneren en te participeren in de samenleving. Net als van alle andere maatschappelijke organisaties die actief zijn in Lansingerland, verwacht de gemeente samenwerking en verbinding tussen de bibliotheek en andere informatiepunten, zoals het gemeentelijke Wmo-loket.

Verder kan de bibliotheek bijdragen aan de realisatie van gemeentelijke doelen zoals deskundigheidsbevordering van mantelzorgers en vrijwilligers en informatiebijeenkomsten over gezonde leefstijl. Op dit terrein zijn meerdere aanbieders actief.

Ontwikkeling en educatie

De bibliotheek draagt bij aan het tegengaan van achterstanden onder kwetsbare doelgroepen door een aanbod op het gebied van taal, media en leesvaardigheid. Daarnaast richt de bibliotheek zich erop kwetsbare doelgroepen meer bekend en zelfredzaam te maken met verschillende soorten media.

Lezen en literatuur

Kwetsbare doelgroepen kunnen laagdrempelig gebruik maken van het aanbod van de bibliotheek op het gebied van lezen en literatuur.

Kunst en cultuur

Voor kwetsbare doelgroepen kunnen in Lansingerland door maatschappelijke organisaties kostendekkende activiteiten worden ontwikkeld op het gebied van kunst en cultuur, onder andere door de bibliotheek.

Ontmoeting en debat

De bibliotheek kan, net als andere maatschappelijke organisaties en/of in samenwerking met deze organisaties, activiteiten ontwikkelen die bijdragen aan gemeentelijke beleidsdoelen op het gebied van sociale cohesie, door bijvoorbeeld het aanbieden van mogelijkheden tot ontmoeting en debat.

Zelfredzame volwassenen

Zelfredzame volwassenen vormen niet de prioritaire doelgroep waar het gaat om (gesubsidieerd) bibliotheekwerk. Zij worden geacht zelf te kunnen voorzien in hun kennis- en informatievoorziening, hun ontwikkeling en het verschaffen van literatuur/boeken. Uiteraard kan de bibliotheek deze diensten wel tegen een kostendekkend tarief aanbieden. Er kan ook gedacht worden aan verschillende servicepakketten, waar bijvoorbeeld een thuiszorgservice tegen betaling onderdeel van uitmaakt.

Kennis en informatie

Voor zelfredzame volwassenen biedt de bibliotheek een openbare gelegenheid om boeken en andere aanwezige informatiebronnen in te zien en via internet digitale boeken en andere bronnen van informatie in te zien en op te zoeken. Ondersteuning en dienstverlening op het gebied van informatievoorziening wordt aan deze doelgroep door de bibliotheek kostendekkend aangeboden. Ook kan de bibliotheek

mogelijk in franchise-constructies, (kostendekkende) leestafels ontwikkelen in samenwerking met andere organisaties, verspreid over Lansingerland.

Ontwikkeling en educatie

In het kader van de kenniseconomie kan de bibliotheek een aanbod ontwikkelen in aansluiting op de behoefte van en in samenwerking met bedrijven tot het ontwikkelen/ontsluiten van specifieke informatie, zoals het Greenport kennis- en innovatiecentrum. Dit dient in beginsel zonder overheidssteun te gebeuren.

Daarnaast kan de bibliotheek de volksuniversiteit faciliteren en op verzoek ook andere onderwijsinstellingen, eveneens tegen kostendekkend tarief.

Lezen en literatuur

Voor zelfredzame volwassenen biedt de bibliotheek een kostendekkend aanbod op dit gebied (bijvoorbeeld een basispakket, een pluspakket en/of een goldpakket afhankelijk van de behoefte van en de service aan de klant).

Kunst en cultuur

Voor volwassenen kunnen in Lansingerland door maatschappelijke organisaties kostendekkende activiteiten worden ontwikkeld op het gebied van kunst en cultuur, onder andere door de bibliotheek.

Ontmoeting en debat

De bibliotheek kan, net als andere maatschappelijke organisaties en/of in samenwerking met deze organisaties, activiteiten ontwikkelen die bijdragen aan gemeentelijke beleidsdoelen op het gebied van sociale cohesie, door bijvoorbeeld het aanbieden van mogelijkheden tot ontmoeting en debat. Ook kan de bibliotheek mogelijk in franchise-constructies, (kostendekkende) leestafels+koffie ontwikkelen in samenwerking met andere organisaties (bijvoorbeeld horeca of sportaccommodaties).

Fysieke organisatie

In elke kern dient in ieder geval een functionaliteit van de bibliotheek beschikbaar te zijn, rekening houdend met geografische spreiding. In Bleiswijk ligt gezien de huidige situatie De Snip als locatie voor de hand. Verder kan de bibliotheek inhoudelijke en fysieke vormen van samenwerking aangaan met bijvoorbeeld scholen, zorginstellingen of combinaties met een internetcafé. Daarnaast kan gedacht worden aan zogenaamde “embedded bibliotheek”, geen zelfstandige bibliotheek of mediatheek maar een (tastbare) service die aantrekkelijk ingepast wordt bij andere publieksfuncties, in combinatie bijvoorbeeld met thuisbezorgservices. Een andere mogelijkheid is het onderbrengen van een bibliotheekfunctie of “pick-up point” in de nabijheid van een of meerdere stations. Ook samenwerking met andere bibliotheken in de regio is een denkbare optie voor efficiënte organisatie genoemd.